

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ
LEK. MED. ANNY WERONIKI ZUBKIEWICZ-ZARĘBSKIEJ
pt. „Wpływ czynników narażających pracowników ochrony
zdrowia na zakażenie materiałem biologicznym i
podejmowanie działań prewencyjnych”

Personel medyczny jest grupą zawodową szczególnie narażoną na zakażenie będące następstwem ekspozycji na materiał biologiczny. Do tej pory zidentyfikowano 60 patogenów odpowiedzialnych za zakażenie pracowników ochrony zdrowia, wśród których znajdują się m. in. arenawirusy, filowirusy, flawiwirusy niejednokrotnie powodujące choroby o piorunującym, śmiertelnym przebiegu. Najczęściej jednak personel medyczny, w tym pomocniczy ulega ekspozycji związanej z ryzykiem zakażenia wirusem zapalenia wątroby typu B i wirusem zapalenia wątroby typu C, oraz HIV. Dostępne wyniki dotychczas przeprowadzonych badań pozwalają stwierdzić, że ekspozycja zawodowa, a w szczególności zakłucia sprzętem zanieczyszczonym materiałem potencjalnie zakaźnym stanowią w Polsce istotny problem. W związku z powyższym prowadzenie badań, które pozwolą na zidentyfikowanie najczęstszych przyczyn ekspozycji i oceną dotychczasowe standardy związane w postępowaniem przed ekspozycyjnym jest niezmiernie ważne i może przyczynić się do poprawy sytuacji epidemiologicznej.

Rozprawa doktorska **lek. med. Anny Weroniki Zubkiewicz-Zarębskiej pt. „Wpływ czynników narażających pracowników ochrony zdrowia na zakażenie materiałem biologicznym i podejmowanie działań prewencyjnych”** jest dobrze udokumentowanym, przeprowadzonym na dużej grupie ankietowym badaniem epidemiologicznym.

Badanie wymagało dużego zaangażowania Doktorantki zarówno w procesie kompletowania, monitorowania, jak i oceny uzyskanych wyników.

Oceniona praca jest 127 stronicowym wydrukiem zawierającym 11 rozdziałów. Rozprawa jest ilustrowana 30 tabelami i 27 rycinami, które są cennym uzupełnieniem przeprowadzonych badań i uzyskanych wyników.

Doktorantka jako cel pracy ustaliła ocenę czynników narażających pracowników ochrony zdrowia na zakażenie materiałem biologicznym oraz ocenę działań prewencyjnych podejmowanych w tym zakresie. Szczegółowej analizie poddano przyczyny i częstość ekspozycji zawodowych na materiał biologiczny w wybranych szpitalach Dolnego Śląska i Opolszczyzny, a także zależność pomiędzy wykonywanym zawodem, miejscem i stażem pracy a odsetkiem ekspozycji zawodowych. Badano także: częstość raportowania ekspozycji i identyfikacji jego źródła, okoliczności w których dochodziło do ekspozycji zawodowych na materiał biologiczny, wyszczepialność personelu przeciw WZW typu B oraz standardy profilaktyki przedekspozycyjnej.

Pragnę zwrócić uwagę, że w dotychczas prowadzonych badaniach z zakresu ekspozycji zawodowych do rzadkości należy analiza postępowania przedekspozycyjnego, co w opinii recenzenta znacząco podwyższa wartość rozprawy doktorskiej, której wyniki mogą stanowić przesłanki teoretyczne do podjęcia działań, które pozwolą na zmniejszenie częstości występowania ekspozycji zawodowych.

Badaniem objęto 756 pracowników medycznych z 5 losowo wybranych szpitali Dolnego Śląska i Opolszczyzny, którzy odpowiadali na pytania ankiety epidemiologicznej przygotowanej przez autorkę. Ankieta obejmowała 25 pytań, które uwzględniały dane: demograficzne, dotyczące ewentualnej ekspozycji z uwzględnieniem m.in. miejsca w którym doszło do zdarzenia, rodzaju ekspozycji, jej przyczyny. Oceniano także znajomość postępowania z materiałem biologicznym potencjalnie zakaźnym oraz procedur związanych z postępowaniem poekspozycyjnym. Zwrócono uwagę na problem związany z profilaktyką czynną WZW typu B wśród personelu medycznego. W opinii recenzenta ankieta została poprawnie skonstruowana. Można by było jedynie pokusić się o uwzględnienie pytań dotyczących procedur postępowania poekspozycyjnego w danych jednostkach szpitalnych i informacji dotyczących ewentualnych szkoleń z tego zakresu. Uwaga ta jednak w żadnej mierze nie umniejsza wartości przeprowadzonego badania ankietowego.

Badaniem objęci zostali nie tylko lekarze (z uwzględnieniem podziału na specjalizację zabiegowe i niezabiegowe) i pielęgniarki, ale także salowe, studenci pielęgniarstwa, ratownicy medyczni, radiolodzy i technicy. Średni wiek badanych pracowników wynosił 42 lata (min. 19 lat – max. 68 lat). Większość osób (631) posiadała długi, ponad 10 letni staż pracy. Znaczącą przewagę stanowiły kobiety (686 (90%)). Jako lekarz praktyk, udzielający porad w ramach profilaktyki poekspozycyjnej mogę stwierdzić, że jest to dobrze dobrana grupa badawcza odzwierciedlająca rzeczywistość z jaką spotykamy się w codziennej pracy. Na podkreślenie zasługuje fakt, że badanie zaprojektowano tak by objąć szpitale różniące się wielkością, liczbą oddziałów i stopniem referencyjności, co ma duże znaczenie dla wiarygodności uzyskanych wyników.

Uzyskane wyniki poddano analizie statystycznej z wykorzystaniem programu StatSoft Inc. (2014) Statistica version 12. Wykorzystane metody statystyczne zostały prawidłowo wybrane i zastosowane.

W przeprowadzonej przez Doktorantkę analizie ekspozycja zawodowa wystąpiła u 75 z 756 przebadanych pracowników (9.92%). Najczęstszą przyczyną ekspozycji było zakłucie (65 przypadków (86.7%)), natomiast zachłapanie błon śluzowych, czy skóry zgłosiło jedynie 10 respondentów (13.3%).

Ekspozycję zawodową stwierdzano statystycznie częściej u kobiet niż u mężczyzn. Ze względu na duże rozbieżności w liczebności porównywanych grup warto byłoby w tekście zaznaczyć, że zastosowano testy statystyczne odpowiednie do analizy porównawczej takich grup.

Przeprowadzona analiza występowania narażenia na materiał biologiczny w zależności od wieku wykazała, że średnia wieku w grupie, która uległa ekspozycji wynosiła 42 lata. Średnia wieku personelu, który uległ ekspozycji była istotnie mniejsza w porównaniu do grupy, która nie zgłaszała faktu ekspozycji związanych z wykonywaniem obowiązków zawodowych. Osoby eksponowane miały istotnie statystycznie krótszy średni czas pracy. Jeśli chodzi o rodzaj wykonywanych czynności zawodowych to do ekspozycji dochodziło najczęściej wśród ratowników medycznych, co mogłoby być związane z częstym wykonywaniem czynności zabiegowych w sytuacjach

nagłych, w pośpiechu i stresie. Często ekspozycji ulegały również salowe i studenci. Badania Doktorantki przemawiają za koniecznością, prowadzenia dodatkowych szkoleń z zakresu ekspozycji zawodowej adresowanych do młodego personelu, pracowników wykonujących czynności porządkowe w szpitalach, jak i studentów.

Analiza okoliczności wystąpienia narażenia na materiał biologiczny wykazała, że ciągle spotykane są zachowania, które nie powinny mieć miejsca w przypadku wykonywania czynności zawodowych przez personel medyczny, takie jak: nakładanie osłonki na igłę, przekładanie ostrego sprzętu. Wskazywałoby to na brak procedur, które regulowałyby zachowania personelu w trakcie pracy z ostrym narzędziem. Analiza sprzętu, który spowodował ekspozycję zawodową wśród lekarzy specjalności zabiegowych i niezabiegowych miało związek z wykorzystaniem sprzętu, który nie dezaktywuje się automatycznie.

Ciekawym elementem rozprawy jest analiza działań ochronnych stosownych w czasie ekspozycji na materiał biologiczny. Do tej pory postępowanie przed ekspozycją rzadko było brane pod uwagę w tego typu opracowaniach. Na podkreślenie zasługuję również zebranie danych dotyczących zgłaszalności faktu ekspozycji i procedur dotyczących pracy z materiałem potencjalnie zakaźnym. Ważnym elementem rozprawy jest analiza stopnia wszczepialności personelu na WZW B. Doktorantka wykazała, że 92,25% osób zadeklarowało fakt szczepienia przeciwko WZW typu B.

W dyskusji Doktorantka przedstawiła poglądy zawarte w piśmiennictwie dotyczące poszczególnym elementów ocenianych w pracy własnej, udowadniając znajomość najnowszych danych literaturowych z zakresu rozprawy doktorskiej, jak i umiejętność prowadzenia polemiki naukowej.

Pracę kończy 9 wniosków i 2 wnioski ogólne logicznie wyciągniętych z wyników przeprowadzonych badań. Wnioski przedstawione w rozprawie doktorskiej są wynikiem rzetelnej analizy uzyskanych przez Autorkę wyników.

Streszczenie stanowi zwarty, krótki przegląd pracy i podkreśla jej praktyczny aspekt.

Piśmiennictwo jest bardzo obfite i aktualne, łącznie 192 pozycje.

Podsumowując stwierdzam, że Doktorantka w pełni zrealizowała cele pracy i wykazała na przeprowadzonym materiale, że pomimo wprowadzenie „bezpiecznego sprzętu” zakłucia są najczęstszą przyczyną ekspozycji zawodowej na materiał biologiczny w badanej populacji pracowników służby zdrowia.. W sposób szczegółowy scharakteryzowała czynniki zwiększające ryzyko wystąpienia ekspozycji zawodowej. Oceniła stopień immunizacji personelu przeciw WZW typu B. Niezmiernie ważnym elementem pracy badawczej była analiza znajomości procedur dotyczących pracy z materiałem potencjalnie zakaźnym, która wykazała, że niejednokrotnie ma ona charakter jedynie deklaracyjny. Autorka wykazała się umiejętnością organizacji pracy badawczej, opanowała posługiwanie się warsztatem naukowym, zaprezentowała umiejętność krytycznej oceny wyników i dyskusowania ich z opiniami innych badaczy.

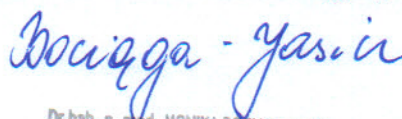
Praca jest napisana przejrzysto, dobrą polszczyzną, bardzo dobrze ilustrowana. Cel pracy, materiał i metody zostały przedstawione poprawnie. Autorka zgromadziła bogate piśmiennictwo, które w pełni i we właściwy sposób wykorzystane we wstępie i dyskusji, co wskazuje na dojrzałość naukową Doktorantki.

Rozprawa jest bardzo wartościowa i całkowicie spełnia wymogi stawiane pracy doktorskiej.

W związku z tym mam zaszczyt złożyć Wysokiej Radzie Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu wniosek o dopuszczenie lek. med. Anny Weroniki Zubkiewicz-Zarębskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. n. med. Monika Bociąga-Jasik

Kraków 17.03.2016

Dr hab. n. med. MONIKA BOCIĄGA-JASIK
internista
specjalista chorób zakaźnych
960611895 4779206